

DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 105

www.parlament.md

12 martie 2014

VM nr. 92

Curtea Constituțională a Republicii Moldova

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28

SESIZARE

privind interpretarea prevederilor alin. (6) din art. 35 din Constituție, controlul constituționalității prevederilor alin. (8) art. 40¹ și alin. (4) art. 48 din Legea învățământului nr. 547-XIII din 21.07.1995 și controlul constituționalității Decretului Președintelui nr. 975-VII din 24.01.2014 privind eliberarea domnului Vasile Marina din funcția de rector al Academiei de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova

Deputații în Parlamentul Republicii Moldova:

Mihail Gherghel

Valeriu Munteanu

George Briceag

Corina Ficea

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA

INTRARE NR. 19a

12 03 20 14

I. OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare are ca obiect de reglementare:

1. Interpretare prevederilor alin. (6) din art. 35 din Constituție;
2. Exercitarea controlul constituționalității prevederilor alin. (8) art. 40¹ și alin. (4) art. 48 sintagmele **“cu excepția rectorului instituției de învățământ de pe lângă Președintele Republicii Moldova, rectorilor instituțiilor de învățământ superior subordonate Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Apărării și Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova, care sunt numiți în funcție de către autoritățile respective ... cu excepția rectorului instituției de învățământ de pe lângă Președintele Republicii Moldova, care este numit în funcție prin decret al Președintelui Republicii Moldova.”** din Legea învățământului nr. 547-XIII din 21.07.1995;
3. Exercitarea controlului constituționalității Decretului Președintelui nr. 975-VII din 24.01.2014 privind eliberarea domnului Vasile Marina din funcția de rector al Academiei de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova.

II. LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

CONSTITUȚIA REPUBLICII MOLDOVA

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 35

Dreptul la învățătură

(1) Dreptul la învățătură este asigurat prin învățământul general obligatoriu, prin învățământul liceal și prin cel profesional, prin învățământul superior, precum și prin alte forme de instruire și de perfecționare.

(2) Statul asigură, în condițiile legii, dreptul de a alege limba de educare și instruire a persoanelor.

(3) Studiarea limbii de stat se asigură în instituțiile de învățământ de toate gradele.

(4) Învățământul de stat este gratuit.

(5) Instituțiile de învățământ, inclusiv cele nestatale, se înființează și își desfășoară activitatea în condițiile legii.

(6) Instituțiile de învățământ superior beneficiază de dreptul la autonomie.

(7) Învățământul liceal, profesional și cel superior de stat este egal accesibil tuturor, pe bază de merit.

(8) Statul asigură, în condițiile legii, libertatea învățământului religios. Învățământul de stat este laic.

(9) Dreptul prioritar de a alege sfera de instruire a copiilor revine părinților.

LEGEA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

Articolul 48. Administrarea instituției de învățământ superior

(1) Instituția de învățământ superior cuprinde facultăți, departamente, catedre, laboratoare și alte unități (secții) de cercetare științifică, de proiectare și microproducție.

(2) La instituția de învățământ superior se pot afilia colegii și licee (clasele X - XII). Colegiul poate fi și unitate funcțională a instituției de învățământ superior.

(3) Instituția de învățământ superior universitar este condusă de senatul universitar, prezidat de rector; facultatea - de consiliul facultății, prezidat de decan; departamentul - de consiliul științific, prezidat de director; catedra - de șeful de catedră. Conducerea operativă a instituției de învățământ superior universitar este asigurată de biroul senatului universitar.

(4) Rectorii instituțiilor de stat de învățământ superior sunt aleși pe bază de concurs de senatul instituțiilor, cu excepția rectorului instituției de învățământ de pe lângă Președintele Republicii Moldova, rectorilor instituțiilor de învățământ superior subordonate Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Apărării și Serviciului de

Informații și Securitate al Republicii Moldova, care sunt numiți în funcție de către autoritățile respective. Rectorii tuturor instituțiilor de stat de învățământ superior sunt confirmați în post de către Guvern, cu excepția rectorului instituției de învățământ de pe lângă Președintele Republicii Moldova, care este numit în funcție prin decret al Președintelui Republicii Moldova.

(5) Funcționarea instituțiilor de învățământ superior este reglementată prin Cartea universitară, adoptată de senatul universitar.

(6) Rectorii instituțiilor de învățământ superior pot organiza consiliul rectorilor, organ cu funcții consultative.

Articolul 49. Autonomia universitară

(1) Instituțiile de învățământ superior de stat dispun de statut de autonomie universitară.

(1¹) Autonomia universitară constă în dreptul comunității universitare de a se organiza și a se autogestiona (domeniile conducerii, structurării și funcționării instituției), de a-și exercita libertățile academice fără niciun fel de ingerințe ideologice, politice sau religioase, de a-și asuma un ansamblu de competențe și obligații în concordanță cu politicile și strategiile naționale ale dezvoltării învățământului superior și postuniversitar.

(2) Autonomia universitară virează domeniile conducerii, structurării și funcționării instituției, activității didactice și de cercetare științifică, administrării și finanțării și se realizează, în principal, în:

a) organizarea, desfășurarea și perfecționarea procesului de învățământ și de cercetare științifică;

b) stabilirea specializărilor;

[...]

IV. EXPUNEREA ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

Constituția Republicii Moldova garantează la art. 35 alin. (6) instituțiilor de învățământ superior dreptul de autonomie.

Legislatorul, în Legea învățământului, la art. 49 statuează și dezvoltă dreptul autonomiei universitare.

Legea vizată, prevede că instituțiile de învățământ superior de stat dispun de dreptul de autonomie universitară. Autonomia universitară constă în dreptul comunității universitare de a se organiza și a se autogestiona (domeniile conducerii, structurării și funcționării instituției), de a-și exercita libertățile academice fără niciun fel de ingerințe ideologice, politice sau religioase, de a-și asuma un ansamblu de competențe și obligații în concordanță cu politicile și strategiile naționale ale dezvoltării învățământului superior și postuniversitar. Autonomia universitară vizează domeniile conducerii, structurării și funcționării instituției, activității didactice și de cercetare științifică, administrării și finanțări.

Totodată art. 48 din Legea vizată, statuează că **rectorii instituțiilor de stat de învățământ superior sunt aleși pe bază de concurs de Senatul instituțiilor**, instituind o excepție și anume **“cu excepția rectorului instituției de învățământ de pe lângă Președintele Republicii Moldova, rectorilor instituțiilor de învățământ superior subordonate Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Apărării și Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova, care sunt numiți în funcție de către autoritățile respective.”** Astfel, rectorii tuturor instituțiilor de stat de învățământ superior sunt confirmați în post de către Guvern, **cu excepția rectorului instituției de învățământ de pe lângă Președintele Republicii Moldova, care este numit în funcție prin decret al Președintelui Republicii Moldova.**

În această consecutivitate logică, dreptul autonomiei instituțiilor de învățământ superior nu se extinde și asupra instituției de învățământ de pe lângă Președintele Republicii Moldova și instituțiilor de învățământ superior subordonate Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Apărării și Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova, care de asemenea sunt instituții de învățământ superior, ceea ce nu este în concordanță cu Constituția, care nu admite excepții.

Este de menționat, că excepția prevăzută de Lege la alin. (4) art. 48, care prevede că rectorul instituției de învățământ de pe lângă Președintele Republicii Moldova, este numit

în funcție de către instituția respectivă, contravine dreptului de autonomie de care beneficiază instituțiile de învățământ superior conform Constituției.

Autonomia universitară presupune dreptul comunității universitare de a se organiza și a se autogestiona (domeniile conducerii, structurării și funcționării instituției).

Organizarea, gestionarea, alegerea organelor administrației instituției survin din dreptul de autonomie de care beneficiază instituțiile de învățământ superior, fapt ce presupune că, comunitatea universitară deține dreptul de a se organiza, de a decide reorganizarea instituției și dreptul de a alege rectorii instituțiilor de stat de învățământ superior sunt aleși pe bază de concurs de către senatul instituțiilor.

Menționăm, că legiuitorul a instituit o excepție la art. 40¹ alin. (8) din Legea învățământului, care prevede că Președintele Republicii Moldova decide asupra propunerilor Guvernului privind înființarea, reorganizarea sau lichidarea instituțiilor de stat de învățământ superior universitar, precum și a instituțiilor de cercetări științifice și a instituțiilor de perfecționare a cadrelor.

Este de menționat că excepția contestată nu este în concordanță cu prevederile constituționale care garantează instituțiilor de învățământ superior dreptul la autonomie și prevederile art. 49 din Legea învățământului care dezvoltă autonomia universitară.

Amintim că instituția respectivă a fost formată și reorganizată printr-un șir de Decrete. Decretul Președintelui nr. 73 din 21.05.93 a fost formată în baza Centrului de Pregătire și Perfecționare a Personalului din autoadministrarea Locală pe lângă Guvern, Academia de studii în Domeniul Administrării Publice, cu statut de instituție de învățământ superior. Ulterior, în temeiul art. 88 din Constituția Republicii Moldova și al art.40/1 alin.(7) din Legea învățământului reorganizată prin Decretul Președintelui Republicii nr. 1113-III din 12.02.2003, care a abrogat Decretul nr. 73/1993, fiind reorganizată în Academia Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova.

Ultima reorganizarea a acestei instituții a fost efectuată prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 951-VII din 13.01.2014, care în temeiul art. 88 lit. j) din Constituție și al art. 40¹ alin. (8) din Legea învățământului, Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova a fost reorganizată în Academia de

Studii Administrative. Academia este instituție publică de învățământ superior, persoană juridică de drept public autonomă, în subordinea Guvernului.

În acest context, interpretarea prevederilor alin. (6) din art. 35 al Constituției este necesară pentru a deduce clar ce presupune dreptul la autonomie al instituțiilor de învățământ superior în raport cu excepțiile prevăzute la alin. (8) art. 40¹ și alin. (4) art. 48 din Legea învățământului și dacă numirea rectorului Academiei de către Președintele Republicii, precum și faptul că decide asupra propunerilor Guvernului privind înființarea, reorganizarea sau lichidarea instituțiilor de stat de învățământ superior universitar, precum și a instituțiilor de cercetări științifice și a instituțiilor de perfecționare a cadrelor nu contravine prevederilor alin. (6) art. 35 din Constituție.

Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică și sunt neconstituționale.

În același context, este necesar a fi supus controlului constituționalității Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 957 din 24.01. 2014 privind eliberarea domnului Vasile Marina din funcția de rector al Academiei de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova.

Prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 284/03.05.2010 în temeiul art. 94 alin.(1) din Constituția Republicii Moldova și al art.48 alin.(4) din Legea învățământului, a fost numit, de la data de 3 mai 2010, în funcția de rector al Academiei de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova Domnul Vasile Marina, pe un termen de 4 ani. Ulterior, acesta a fost demis înainte de termen, la 24.01.2014. Mandatul acestuia urma să expire la 3 mai 2014.

Amintim Hotărârea Curții Constituționale nr. 10 din 2010, unde Curtea a ajuns la concluzia că dacă pentru categoria de persoane oficiale ale unui interes politic accesul la justiție, în funcție de caz, poate fi limitat, pentru categoria de persoane oficiale exponent ale unui interes public deosebit, în special cele numite pentru durata mandatului, necesită un anumit grad de independentă.

În scopul îndeplinirii cu bună-credință a funcțiilor publice și exercitării depline a mandatului pentru care au fost alese sau numite, în cazul în care apare un litigiu de muncă, aceste persoane trebuie să se bucure de garanțiile unui proces echitabil. Astfel, judecătorii

Curții Constituționale, judecătorii Curții Supreme de Justiție, Procurorul General, membrii CEC și alte persoane nu pot fi supuse aceluiași tratament precum persoanele politice. Aceste persoane nu pot fi demise până la expirarea mandatului pentru lipsă de loialitate sau pierderea încrederii din partea grupurilor politice care le-au propus sau le-au numit. Dimpotrivă, de la aceste persoane se cere maximă independență și respectarea tuturor rigorilor legalității și imparțialității în exercitarea atribuțiilor. Termenul mandatului exercitat de ei nu poate fi redus pentru motivele subiective menționate.

În acest context, menționăm că eliberarea din funcție a domnului Vasile Marina a fost dispusă înainte de expirarea termenului de exercitare a mandatului, pentru care a fost numit.

V. CERINȚELE AUTORILOR SESIZĂRII

Potrivit celor expuse și în temeiul art. 135, alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, a art. 4 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și 4 alin. (1) lit. a) din Codul Jurisdicției Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995, solicităm Curții Constituționale a Republicii Moldova:

1. Acceptarea spre examinare a prezentei sesizări;
2. Interpretarea prevederilor alin. (6) din art. 35 din Constituție;
3. Exercitarea controlului constituționalității și declararea neconstituționalității alin. (8) art. 40¹ și alin. (4) art. 48 din Legea învățământului nr. 547-XIII din 21.07.1995;
4. Exercitarea controlului constituționalității și declararea neconstituționalității Decretului nr. 957 din 2014 privind eliberarea din funcție a domnului Vasile Marina.